

Voedselonderzoek Groene Specht

Coördinator Jan Kolsters

Aanleiding

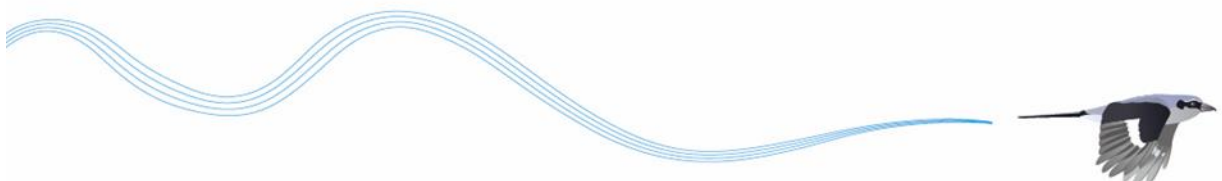
Wat brengt iemand er toe om groene spechtenstrontjes uit te pluizen? Tijdens onze inventarisaties in de Buikheide stootte we wel eens een Groene Specht op. Die was dan waarschijnlijk aan het foerageren op mieren. We gingen dan kijken of we de trechtertjes konden vinden die een Groene Specht ook meestal in het gras maakt om zijn snavel dieper in de grond te kunnen steken. Die vonden we dus bijna nooit. Ook hadden we een aardig zicht op het aantal nesten van de Rode Bosmier in het gebied. In de literatuur kom je maar al te vaak tegen dat de Rode Bosmier een heel belangrijke voedselbron is voor de Groene Specht. Maar ook die nesten bleven tijdens het vogelbroedseizoen allemaal onaangeroerd. Dan wordt je toch wel heel nieuwsgierig hoe het dan allemaal in elkaar zit. We vonden wel eens een strontje en daar zijn we toen eens goed naar gaan kijken. Zo is het dus begonnen. En nu, honderden strontjes en tienduizenden mierkoppen later, hebben we een aardig beeld gekregen hoe de Groene Specht te werk gaat. We hebben nu een beeld van het voedselspectrum in de wintermaanden en in de zomermaanden. En van het voedsel van groene spechten die in het bos leven en in het agrarisch gebied.

Nesten spoelen

Naast de gebruikelijke strontjesanalyse hebben we nog een manier van voedselonderzoek bedacht. Voor zover ik heb kunnen nagaan in de literatuur is dit nog niet eerder gedaan. We spoelen namelijk de nestholte van de Groene Specht. Als de jongen nog klein zijn komt de oudervogel in de nestholte en voert de jongen. Als de jongen dan poepen dan eet de oudervogel dat op. Maar als de jongen groter zijn dan hangen ze al half uit de nestholte om de ouders op te wachten. Vanaf dat moment poepen de jongen dus in de nestholte. Wat er dus in de nestholte ligt is een hele zuivere afspiegeling van wat de jongen te eten krijgen. We zullen jullie deelgenoot maken van zo'n nestspoeling en het vervolg.

Doorsnede nestholte Groene Specht

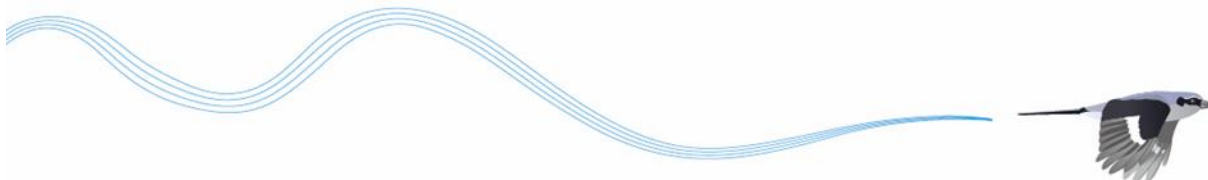
Nestspoel-procedure

Als de jongen van de Groene Specht zijn uitgevlogen dan komen ze niet meer in de nestholte. Dus als het zover is dan pakken we onze spullen bij elkaar en gaan naar de nestboom. We gieten dan de nestholte vol met water. Met een kort slangetje gaan we dan blazen zodat alles flink op wervelt. Dan hevelen we met een lange slang het water uit de nestholte en vangen het op in een emmer. Dit is een delicaat karwei en zo heb ik al eens een flinke slok van het onderzoeksmateriaal opgedronken. Echt lekker is het niet temeer omdat ik merkte dat er ook zo'n vier a vijf vliegenmaden mee naar binnen gingen.

We herhalen de procedure nog vier keer (behalve het opdrinken dan) om te zorgen dat zoveel mogelijk de hele inhoud van de nestholte hebben verzameld. We hebben zelfs een keer kunnen verifiëren dat dit voldoende is want een van de bomen met nestholte moest na het spoelen geveld worden. Daarvan hebben we een doorsnede van de nestholte gemaakt zoals op de vorige bladzijde te zien is en we konden ons er van vergewissen dat vijf keer spoelen nagenoeg de hele nestinhoud leeghaalt.

De opgevangen inhoud wordt vervolgens gefiltreerd door een zakdoek. Wat overblijft, is een natte slurry die vervolgens nog een tijdje moet drogen.

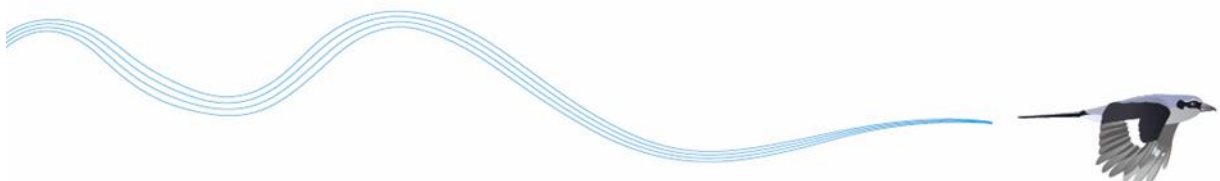
De natte slurry

Na het drogen begint het grote werk pas echt. Dan moeten alle prooiresten verzameld worden die zich in het materiaal bevinden. Zoals te zien in bovenstaande foto bevinden zich ook allerlei organismen in het filtraat die op uitwerpselen in de nestholte zijn afgekomen. Op de foto zijn onder andere veel vliegenpoppen te zien. Het is gemakkelijk om te onderscheiden welke insecten door het maagdarmsstelsel van de Groene Specht zijn geweest en welke niet. Ook de eierschalen worden in het filtraat teruggevonden.

Dan is het een kwestie van de juiste materialen verzamelen. In veel gevallen zijn het de mierenkoppen maar om sommige soorten op naam te kunnen brengen moet bijvoorbeeld ook het borststuk van de mier verzameld worden. Ook eventuele resten van andere prooien worden uiteraard verzameld. Het is echt een monnikenwerk om alles te verzamelen. Bij veel mieren komt polymorfisme (variatie in lichaamsgrootte) voor en de kopjes van de Gele Weidemier zijn soms bijzonder klein. Maar om het voedselspectrum te bepalen moeten echt alle koppen verzameld worden. In de praktijk betekent dat dat je maar een paar theelepeltjes op een avond kunt doen.

Een blik door de microscoop

Op de eerste foto op de volgende foto zie je een blik door de microscoop waarin een paar mierenkoppen zichtbaar zijn. We zien twee koppen van de Zwartbruine Wegmier (donkere) en een kop van de Gele Weidemier (gele)

Mierenkoppen tussen de houtspaanders

Naast de mierenkoppen en dergelijke worden ook zoveel mogelijk de poppenvelletjes verzameld. Het blijkt dat er veel poppen aan de jongen gevoerd worden. Logisch want die zijn voedsaam. Mensen die het leuk vinden mogen een keer bij mij door de microscoop mee komen kijken. Ik heb zelfs al een fraaie verzameling van gekleurde steentjes die aan de tong van de Groene Specht zijn blijven plakken. Mensen die dit monnikenwerk leuk vinden om te doen zijn natuurlijk ook welkom om mee te helpen.

Resultaten

De resultaten van de spoelacties zullen we op een later tijdstip publiceren want daarvoor moet nog heel wat werk verricht worden.

Nieuwe nesten

We willen dit werk nog een tijdje voortzetten want hoe meer nesten we analyseren hoe beter het beeld van het voedsel van de Groene Specht wordt. Daarom vragen we iedereen om het volgend jaar goed op te letten of je ergens een broedgeval van de Groene Specht vindt. Als je dat aan ons meldt dan zal na het uitvliegen het spoelteam weer uitrukken.

